

Kvarliggande kateter -ur ett vårdhygieniskt perspektiv

Grundutbildning chefer vårdhygien hösten 2023 steg 3

Yvonne Axelsson hygiensjuksköterska

ECDC PPM 2023

Högt deltagande i landet

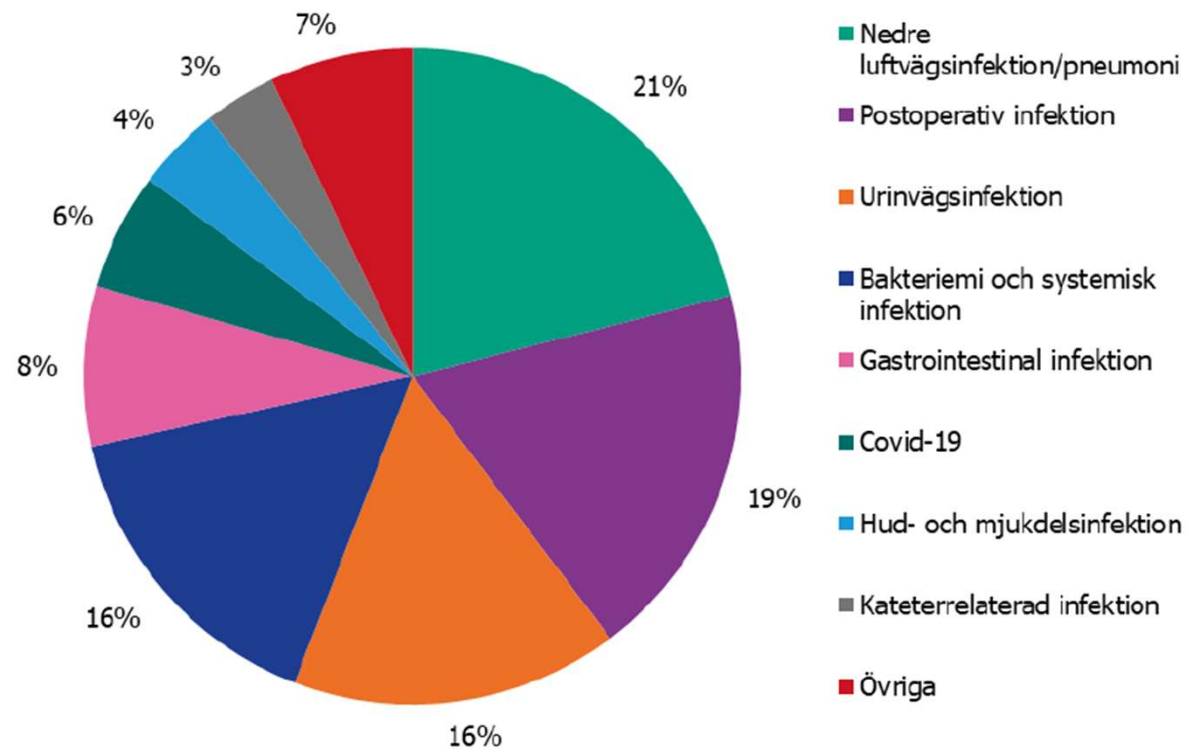
- 21 regioner
- April- maj 2023
- Koordinerades av FoHm
- Elektronisk insamling
- Journalgranskning
- 54 sjukhus i Sverige
- 1022 avdelningar
- 13588 patienter

Syfte med ECDC PPM

- Mäta förekomst av VRI och riskfaktorer på akutsjukhus
- Mäta antibiotika-användningen
- Undersöka riskfaktorer, indikationer och mikrobiologiska data kopplade till VRI och antibiotikaföreskrivning
- Undersöka organisatoriska och strukturella förutsättningar för vårdhygieniskt arbete och Strama-arbete

Typ av VRI

Risikfaktorer för VRI

Urinvägskateter
21.8%

CVK 14 %

Intubering 1.7%

Kirurgi 23%

Indikation -omprövning

- Mer än var femte patient i mätningen hade KAD
  - Patienter med KAD hade en nästan trefaldigt ökad risk för UVI
  - KAD på rätt indikation är en viktig åtgärd men behovet måste utvärderas fortlöpande
  - Det ingår i Stramas program att minska tiden för behandling med urinkateter
-

Mikrobiologisk diagnostik vid behandling av VRI

- Hos 14% av patienterna med pågående VRI och antibiotikabehandling hade inte mikrobiologisk provtagning genomförts
- Enligt Stramas program ska odling från misstänkt fokus tas innan antibiotikabehandling sätts in. Vid all misstänkt eller konstaterad VRI

Dokumentation

- Förbättra dokumentation av riskfaktorer

Kateterbehandling

KAD
kvarliggande
kateter

RIK- ren
intermittent
kateterisering

Suprapubisk
kateter

Ansvar

- Verksamhetschef har ansvar för att rutiner finns
- Läkare har det medicinska ansvaret för kateterbehandlingen vad gäller indikation, ordination, behandlingstid och omprövning.
- Sjuksköterska har ansvar för katetersättning, anpassade tillbehör samt för att nödvändiga kontroller, åtgärder och uppföljningar genomförs.
- Yrkesansvar

Vem får sätta en KAD?

- Verksamhetschef eller arbetsledande chef kan utse medarbetare att utföra kateterisering under eget yrkesansvar efter att ha förvissat sig om att yrkesutövaren har relevant utbildning/kompetens för uppgiften.

Vad innebär ett Aseptiskt arbetsätt?

- Kunskap om sterilitet
  - Hur man öppnar sterila förpackningar
  - Hur man tar på sterila handskar
  - Bibehåller renhetsgraden
  - Inte kontaminerar
-
- Ha kunskap om riktlinjer och att följa dem!
  - Att planera arbetsuppgiften
  - Assistera varandra
-

Kateterisering

Ett aseptiskt arbetssätt bör tillämpas.

Kateterns sterilitet ska bevaras vid införandet till urinblåsan men hela vägen från att produkten packas från transportförpackning, förrådshållning, till den når blåsan.

- Steril kateter
- Sterila vätskor
- Steril drapering
- Sterila handskar

Kateterbehandling

- Kateterbehandling endast på strikt och korrekt indikation
- Steril metod!
- Dokumentera korrekt
- Regelbunden omprovning så att behandlingstiden blir så kort som möjligt
- Ge korrekt omvårdnad, noggrann handhygien, hantering av urinuppsamlingspåse, ventil, underlivshygien
- BHK

UVI är en av de vanligaste VRI

- Urinvägsinfektion relaterad till kvarliggande kateter (KAD) är en av de vanligaste vårdrelaterade infektionerna och anses vara källa till två av tre resistenta bakteriestammar.
- 10 % av omsorgstagare på äldreboende har kateter
- 20 % av patienter inneliggande på sjukhus har kateter

Smittväg

Endogena- bakterier
vandrar upp till
urinblåsan, ofta från
tarmen

Exogena- bakterier
tillförs utifrån i
samband med skötsel
eller sättande av KAD.
Kontamination av
omgivningens bakterier

Bakterier i urinen

Pos urinodling är inte liktydligt med urinvägsinfektion

Pos odling kan representera ABU=Asymtomatisk- Bakterieuri

Upp till hälften av vårdtagare på äldreboenden har ABU

ABU ska inte behandlas med antibiotika

Förebyggande åtgärd

- Rätt kompetens
- Fungerande Basala hygienrutiner
- Korrekt utförd vårdåtgärd behandling, hantering
- Att riktlinjer är kända och följs
- Förrådshantering
- Kortast möjliga tid med kvarliggande kateter

Enkätundersökning

- Sjuksköterskor och undersköterskor på medicinkliniken besvarade enkät
- 26 svarade
- 21 påståenden/frågor som kunde besvaras med Ja eller Nej
- Två frågor som kan besvaras med Alltid, Ofta, Ibland eller Aldrig
- En fråga som kan besvaras med Varje dag, varje vecka, Ibland eller Aldrig.
- Två mer öppna frågor:

Hur ofta sätter du en KAD?

Hur ofta byts den tömbara urinuppsamlingspåsen?

	Ja		Nej	
Kateterbehandlingen ordineras alltid av läkare				
Orsak till kateterbehandlingen dokumenteras				
Katetertyp och storlek dokumenteras				
<u>Kuffens</u> volym dokumenteras				
Vad <u>kuffen</u> är fylld med, dokumenteras				
Uppdukning av materialet sker på en desinfekterad yta				
Patienten får tvätta underlivet eller får hjälp att göra det innan kateteriseringen påbörjas				
Jag desinfekterar mina händer omedelbart innan jag börjar arbeta med kateteriseringen				
Hur ofta omprövas kateterbehandlingen?	Varje dag	Varje vecka	Ibland	Aldrig

	Ja		Nej	
Sterilt kateteriserings-set används				
Sterila handskar som ej är bipackade i kateteriserings-set används				
Steril pincett används				
Steril drapering används				
Kateterns innerfodral används att hålla i för att behålla katetern steril vid införandet, <u>istället</u> för att använda en pincett				
Steril smärtlindrande gel används				
Steril NaCl används för att tvätta runt urinrörsmynningen				
Klorhexidin-lösning används för att tvätta runt urinrörsmynningen				
	Alltid	Ofta	Ibland	Aldrig
På min enhet assisterar vi varandra vid kateterisering av man				
På min enhet assisterar vi varandra vid kateterisering av kvinna				

	Ja	Nej
Slutet system används (ventil eller tömbar påse som sitter kvar och där nattpåse kopplas på)		
Hur ofta byts den tömbara uppsamlingspåsen?	Var.....dag	
Har din enhet någon egen riktlinje för kateterbehandling?		
Är du bekant med vårdhandbokens riktlinje?		
På min enhet repeterar vi kunskapen om kateterisering och övar aseptik praktiskt.		
Jag känner mig säker på hur jag ska arbeta så att katetern införes sterilt		
Ringa in om du är sjuksköterska eller undersköterska	Ssk	Usk

ANVÄND ENA AV FÖLJANDE VAL:

Hur ofta sätter du en KAD?	Ca.....ggr per månad	
Plats för egen kommentar:		

Resultat

Alla 26 svarar att de:

- Dukar upp på en desinfekterad yta
- Desinfekterar händerna innan man börjar arbeta med kateteriseringen
- Att sterilt set används
- Steril drapering används

Resultat forts

- Kateterbehandling ordineras uppger 22 st, 4 svarar nej
- Orsak till kateterbehandling dokumenteras uppger 23, 3 svarar nej
- Omprövning sker inte regelmässigt. Variation i svaren.
- Två känner sig osäkra hur man ska arbeta så att katetern införes sterilt.
- Svar på hur ofta den tömbara påsen byts, varierar från dagligen, till vid behov, och v 7 dag
- Elva har svarat att de repeterar kunskap om kateterisering och övar aseptik tio gör inte det

Slutsats

- Litet underlag
- Ser i stort bra ut gällande ordination, dokumentation, material, kunskap om riktlinje
- Positivt att sterilt material används och att de flesta känner sig säkra

- **Omprovning behöver lyftas**
- **Repetition kan behöva lyftas på enheterna**
- **Svaren kan tyda på okunskap kring hur ofta påsen ska bytas**

Information

- **Vårdhandboken**
- [Nikola.nu](#)
- [Kateterfakta.nu](#)
- [VRI-smart](#)
- [Antibiotika-smart](#)

